

Баулін Олег Вячеславович,

викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ (IN ABSENTIA)

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини», КПК України був доповнений гл. 24-1 «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» та положеннями, в яких встановлено особливості здійснення спеціального кримінального провадження (in absentia) в суді [1]. При цьому зміст та форма такого провадження, що здійснюється за відсутності підозрюваного, обвинуваченого, повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, з урахуванням особливостей, встановлених законом (гл. 24-1, п. 20-1 розд. XI «Перехідні положення», п. 12 ч. 1 ст. 309, ч. 3, ч. 4 ст. 323 та ін. КПК України), а сторона обвинувачення зобов'язана використати всі передбачені законом можливості для дотримання прав підозрюваного чи обвинуваченого (прав на захист, на доступ до правосуддя, таємницю спілкування, невтручання у приватне життя) у разі здійснення кримінального провадження за його відсутності (ч. 2 ст. 7 КПК) [2].

Не зважаючи на те, що у Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам № 6R(87)18 «Стосовно спрощення кримінального правосуддя» [3] серед іншого згадується заочне кримінальне провадження, слушно вважається, що такому провадженню властива посилена система процесуальних гарантій, бо воно здійснюється в особливому порядку, який допускається застосовувати лише за наявності певних, визначених у законі підстав і умов [4, с. 11]. Стандарти системи таких гарантій визначені у Резолюції № 75 (11) «Про критерії регламентації розгляду, який проводиться за відсутності обвинуваченого» [5], та рішеннях

Європейського суду з прав людини («Колоцца проти Італії», «Шомоді проти Італії», «Маріані проти Франції» та інші) [6, с. 423–432]. Дотримання цих стандартів органами і установами кримінальної юстиції України здатне забезпечити як права людини, так і інтереси суспільства, держави та правосуддя.

На жаль, перспективі скористатися механізмом спеціального досудового розслідування на практиці подекуди перешкоджають обставини, які унеможливають за відсутності підозрюваного забезпечити повноту досудового розслідування, зокрема, це стосується проведення психіатричної експертизи у випадках, коли є відомості, що викликають сумніви у осудності особи [7, с. 30]. Як забезпечити виконання стороною обвинувачення покладених на неї ч. 2 ст. 9, ч. 1 ст. 92 КПК України обов'язків щодо всебічного, повного, неупередженого дослідження обставин кримінального провадження та доказування обставин, що підлягають встановленню, у такій ситуації незрозуміло, оскільки Порядок проведення судово-психіатричної експертизи передбачає лише такі форми цієї експертизи як амбулаторна, стаціонарна і посмертна [8]. Але відомо, що судово-психіатрична експертиза може проводитися і заочно [9, с. 424]. Отже, вочевидь для забезпечення здійснення спеціального кримінального провадження у пп. 6, 16, 21 зазначеного Порядку необхідно як швидше внести зміни, передбачивши в них ще таку форму проведення судово-психіатричної експертизи як заочна.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини : Закон України від 7 жовт. 2014 р. № 1689-VII. *Голос України*. 2014. 30 жовт. № 209.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.

3. Щодо спрощення кримінального судочинства: Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи державам-членам № 6R(87)18 від 17 вересня 1987 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_339.

4. Тукиев А. С. Проблемы процессуальной формы заочного уголовного судопроизводства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Караганда, 2005. 30 с.

5. Про критерії регламентації розгляду, який проводиться за відсутності обвинуваченого : резолюція 75 (11) Комітету міністрів Ради Європи від 19 січ. 1973 р. URL: http://echr-base.ru/res75_11.jsp.

6. Макбрайд Д. Права человека и уголовный процесс. Практика Европейского суда по правам человека. Киев : К.І.С, 2011. 576 с.

7. Бондаренко Є. Для Донеччини заочне засудження – єдина можливість покарати тих, хто перейшов на бік ворога. *Вісник прокуратури*. 2016. № 11. С. 28–31.

8. Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08 трав. 2018 р. № 865. *Офіційний вісник України*. 2018. № 53. С. 29.

9. Энциклопедия судебной экспертизы / под ред. Т. В. Аверьяновой, Е. Р. Россинской. М. : Юристъ, 1999. 552 с.